

ЛІСОСТЕП — природна зона України, у межах якої переважають **лісостепові ландшафти**. Простягається від Серед. Придністров'я до зх. відрогів *Середньоросійської височини* майже на 1 тис. км. Пл. понад 190 тис. км², що становить 29 % тер. України. У її межах знаходяться сх. частина Хмельн., Вінн., Черкас., Полтав., частково Харків. області, пд. частини Житомир., Київ., Черніг., Сум. та пн. частини Одес. і Кіровоград. областей, частково (Прут-Дністров. межиріччя) Чернів. обл. Геоструктурно Л. приурочений до *Українського щита*, **Дніпровсько-Донецької западини**, а також зх. схилу Воронеж. масиву. На цих геоструктурах сформувалися *Подільська височина*, *Придніпровська височина*, *Придніпровська низовина* та зх. відроги *Середньорос. височини*. Таке поєднання, а також пов'язані з ним різноманітність корін. основи ландшафтів, значні коливання гіпсометр. рівнів, зумовлюють вертикал. диференціацію лісостеп. ландшафтів, що проявляється на заг. зонал. фоні.

Річний радіац. баланс 1800–1850 МДж/м². Пересічна температура липня на Зх. +19–+20 °С, на Пд. — +22 °С, на Сх. — +23 °С; пересічна температура січня -5–-8 °С; абсолют. мінімум на Сх. -36 °С. Вегетац. період триває 200–210 днів. Річна сума опадів на Зх. 575 мм, на Сх. — 450 мм; випаровуваність — відповідно 500 і 750 мм. Коефіцієнт зволоження змінюється від 1,8 у зх. до 1,4–1,2 у пд. і сх. частинах. За співвідношенням тепла та вологи у Л. сприятливі умови для вирощування с.-г. культур. Негатив. ознакою клімату є нестійкість зволоження внаслідок чергування вологих і посушливих років.

Пересічна густота річк. мережі 0,15–0,24 км/км²; пересіч. річк. стік на Зх. 4–5 л/с·км², на Сх. — 3,5 л/с·км², у центр. частині — 1,5–2,0 л/с·км². Живлення річок переважно снігове та дощове, підземне — до 10 %. Річки належать до басейнів **Дністра**, **Південного Бугу**, **Дніпра** та **Сіверського Дінця**. Розвинені площин. змив і глибин. розмив, який найактивніше проявляється у межах **Канівських гір**.

Ґрунт. покрив різноманітний, найпоширенішими є чорноземи та сірі лісові ґрунти. Чорноземи типові сформувалися на вирівняних поверхнях централ. і пд. частин Придніпров. височини та на Придніпров. низовині. Чорноземи опідзолені та темно-сірі опідзолені ґрунти переважають на правобережжі Дніпра та на правобережжях його приток у межах Придніпров. низовини. Сірі лісові ґрунти знаходяться на Поділ.

височині, вершин. поверхнях Придніпров. височини і долин річок *Псел*, *Ворскла* та ін. На давніх терасах і зниженнях поширені лучно-чорноземні, у заплавах і долинах стоку льодовик. вод — лучні, дернові та болотні ґрунти. Заг. заболоченість Л. становить 1,6 %. Болота і перезволожені ґрунти зосереджені у лісостеп. поліссях.

За рослин. покривом Л. належить до Сх.-європ. лісостеп. геоботан. провінції. Природна рослинність представлена тут залишками остепнених луків, дубових і дубово-граб. масивів, на лівобережжі Дніпра — залишками дубово-кленово-липових лісів. Пересічна залісненість 14,2 %. У деревостанах Л. переважають дуб, граб, ясен, липа, сосна, вільха та береза. Фауну Л. представляють лісові — козуля, дикий кабан, лисиця, заєць-русак, куниця лісова, білка, бобр, гадюка звичайна та ін., степові — тхір степовий, мишівка польова, сліпак звичайний, дрофа, куріпка сіра та ін.

Для Л. характерне складне поєднання лісостеп. з лучно-степ. ландшафтами. Його поділяють на 3 природ. краї: Дністровсько-Дніпров., Лівобережно-Дніпров. та Середньоросійський.

Л. — регіон давнього й інтенсив. госп. освоєння (розораність сягає 75–80 %), розвинутої урбанізації та промисловості, переважно літніх видів оздоров. і пізнав. рекреації. Серед несприятливих процесів при госп. використанні земель — ерозія, підтоплення та заболочення верхів'їв водосховищ і замулення ставків. Значна антропогенізація ландшафтів Л. вимагає регулюв. природокористування: подальшого проведення лісомеліоратив. заходів, впровадження ґрунтозахис. технологій, регулювання водного режиму та стоку, підвищення стійкості лісостеп. ландшафтів проти антропоген. навантажень, суттєвого збільшення кількості та площ природно-заповід. фонду, створення регіон. і нац. природ. парків.

Рекомендована література

1. Маринич А. М., Пашенко В. М., Шищенко П. Г. Природа Украинской ССР. Ландшафты и физико-географическое районирование. К., 1985;
2. Денисик Г. І. Лісополе України. В., 2001;
3. Маринич О. М., Шищенко П. Г. Фізична географія України. К., 2005.

Г. І. Денисик

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Лісостеп / Г. І. Денисик // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-55726>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).